

VALODA UN VALODAS GARS

Mēs runājam par valodas garu, taču nevar teikt, ka mūsdienās daudzi cilvēki ar šo vārdu pauž kādu uzskatāmu jēdzienu. Lietojot šo vārdu, parasti apzīmē vispārējas raksturīgas īpatnības, kuras attiecas uz skaņu un vārdu veidojumiem, teikumu uzbūvi un tēlu specifiku. Īstenībā "garīgais", ko ar šiem vārdiem domā, iestrēgst abstrakcijās. Tādējādi nevar nonākt pie tā, kas pelnītu nosaukumu "gars".

Un tomēr mūsdienās pastāv divi ceļi, kuri ved pie dzīvā "valodas gara" atklāšanas. Pirmais ceļš parādās tai dvēselei, kura pāriet no gluži jēdzieniskas domāšanas pie būtības redzējuma. Par to bieži tika runāts. Tas ir iekšējs garīgās īstenības pārdzīvojums. Šo īstenību nevajadzētu jaukt ar kādu vispārēju, mistiski nenoteiktu "kautko". Tā nesatur neko jutekliski tveramu un tomēr ir tik pat saturīga (*inhaltsvoll*) kā šis jutekliski tveramais.

Kurš redz šādā veidā, tas savā redzējumā attālinās no tā, kas ir paužams ar valodas starpniecību. Viņa redzējums neatrod ceļu uz lūpām. Ja viņš atrod kādus vārdus, lai aprakstītu savu redzējumu, viņam tūlīt rodas sajūta, ka viņa redzējuma saturs kļūst citāds. Un, ja viņš grib pastāstīt par savu redzējumu citiem, viņam jāuzsāk cīņa ar valodu. Viņš mēģina izmantot visas valodas iespējas, lai uzbūvētu tā tēlu, ko viņš redz.

Viņš meklē visās valodas kvalitātēs - no skaņu skanējuma līdz teikumu veidolam. Viņš cīnās, un tā ir sīva iekšēja cīņa. Viņam sev jāsaka: valodai piemīt kaut kas līdzīgs pašas gribai. Tā jau pati par sevi pauž visu iespējamo. Arī tev vispirms ir jānododas tās pašas gribai, lai ļautu tai uzņemt sevī to, ko tu redzi. Ja kāds grib ietērt valodā garīgi redzēto, viņš drīz vien atskārš, ka valodā viņam ir darīšana nevis ar kādu nenoteiktu, līdzīgu vaskam elementu, ko var formēt kā labpatīk, bet gan ar "dzīvu garu", ar "valodas garu".

Ja cilvēks godīgi cīnās ar valodas garu, tad šai cīņai var būt vislabākais, visskaistākais iznākums. Pienāk mirklis, kad cilvēks jūt: valodas gars uzņem redzēto. Vārdi un izteicieni paši iegūst kaut ko garīgu. Tie pārstāj "nozīmēt" to, ko tie parasti nozīmē, un ieslīd redzētajā iekšā. Tad iestājas kaut kas līdzīgs dzīvai komunicēšanai ar valodas garu. Valoda iegūst personisku raksturu; cilvēks skaidrojas ar to kā ar otru cilvēku.

Tas ir viens ceļš, kā var izjust valodas garu kā dzīvu būtņi. Otrs atklājas parasti tad, kad cilvēks iet pirmo. Taču to var iet arī vienu pašu. Cilvēks atrodas uz šī ceļa, ja viņš vārdos vai teikumu formā, kas mūsdienās jau ir guvusi pavisam abstraktu raksturu, pārdzīvo to sākotnējo, konkrēto, svaigi uzskatāmo nozīmi. Šodien tiek lietots vārds "*Überzeugung*" – pārliecība. Te var izjust dvēseles stāvokli, kura ir izcīnījusi sev iespēju uzskatīt kaut ko par patiesu. Cilvēki jau ir iemācījušies "izjusties no vārda laukā" (*sich aus dem Wort herausfühlen*). Bet, atkal iejutoties šajā vārdā, uzaust: ja *Zeugung* ir ķermeņa radīšana, tad "*Überzeugung*" ir līdzīgs process dvēselē ("*über*" – pāri, virs), tātad, kaut kā pārāka par ķermeni radīšana. Te kļūst uzskatāms tas, kas patiesi notiek dvēselē, kad tā ir pārņemta ar kādu pārliecību. (Starp citu, vācu vārds "*Zeugnis*" nozīmē "liecība". Tātad attiecībā uz latviešu vārdu "pārliecība" var runāt par kaut kā pārāka apliecināšanu. Tulk.). Aplūkojiet vārdu "*gefällig*" (pakalpīgs, laipns, patīkams, tīkams). Kāda iekšējo pārdzīvojumu bagātība te paveras! Tas, kuram ir nosliece uz krišanu ("*Fall*" - kritiens), zaudē līdzsvaru; viņš izslēdz savu apziņu. Tas, kurš ir "*gefällig*" (pakalpīgs) citam, uz kādu mirkli atsakās pats no sevis; viņš ieiet cita cilvēka apziņā; viņš pārdzīvo kaut ko tādu, kam ir maiga jēdziena "*Hinfaller*" (ieslīgt bezsamaņā) pieskaņa.

Tas, kurš šādas lietas neizfantazē tādēļ vien, lai varētu uzstāties kaut kur ar gudriem komentāriem par apšaubāmām teorijām, bet gan pārdzīvo tās ar veselu, atbilstošu īstenībai saprātu, neizbēgami nonāks pie atziņas, ka valodas tēlos slēpjas saprāts, prāts, gars. Gars, kuru nevis cilvēku apziņa tajā ieliek, bet gan, kas darbojas zem apziņā un ko cilvēks atrod jau gatavu valodā, kuru viņš iemācās. Tā cilvēks var iemācīties saprast, ka **viņa paša** gars ir "valodas gara" radījums.

Mūsdienu gara pētījumu rezultāti ļauj meklēt "valodas garu" šajā virzienā. Ir jau arī daudz kas noticis; ir nepieciešams tikai apzināti ieviest valodas zinātnē psiholoģiju. Šeit es gribu norādīt ne tik daudz uz nepieciešamību darboties šajā zinātniskajā virzienā, cik uz to, kam ir nozīme praktiskajā dzīvē. Tas, kurš skaidri pārredz iezīmēto situāciju, neizbēgami atklāj, ka valoda slēpj sevī kaut ko tādu, kas ved no tās pie

kaut kā augstāka, pie paša gara. Un šis gars nav tāds, kas daudzveidīgās valodās arī var būt daudzveidīgs. Tas dzīvo visās valodās kā vienība, kā viens veselums.

Šis valodas vienojošais elements iet zudumā, ja tās zaudē savu elementāro dzīvīgumu un tiek pārņemtas ar abstrakcijas garu. Tad cilvēkam, kurš runā, iekšā vairs nav "gara", bet ir tikai gara valodiskais tērps. Tas, kurš, izrunājot vārdu "gefällig", izjūt dvēselē **tēlu**, kas iepriekš tika iezīmēts, pārdzīvo ko citu nekā tas, kurš saista ar to tikai iemācīto abstrakto nozīmi, proti, kāda cilvēka attieksmi pret citu cilvēku, kuram viņš grib izdarīt pakalpojumu (*einen Gefallen tun*).

Jo abstraktāk cilvēki pārdzīvo valodu, jo vairāk viņu dvēseles tiek atdalītas cita no citas. Tas, kas ir abstrakts, pieder atsevišķam cilvēkam. Viņš to izveido sev. Viņš dzīvo tajā kā savā īpašajā Esībā. Katrā ziņā pilnībā šis abstraktais elements var tikt sasniegts tikai jēdzienu pasaulē. Taču ļoti lielā mērā tam tuvojas arī vārdu un teikumu pārdzīvojumi, it īpaši civilizēto tautu valodās.

Bet nu, mēs dzīvojam laikmetā, kad iepreti visam, kas šķir cilvēkus un tautas, ir apzināti jākopj vienojošais elements, jo arī starp dažādās valodās runājošajiem cilvēkiem tiek likvidēts atšķirīgais elements, ja katrs savā valodā pārdzīvo to, kas tajā ir uzskatāms, tēlainis. Par svarīgu sociālās pedagoģijas elementu vajadzētu kļūt apziņai par nepieciešamību atmodināt valodās valodu garu.

Kurš pievēršas šādām lietām, tas atklās, cik daudz ir atkarīgs no centieniem, kurus šodien sauc par sociāliem, no centieniem ielūkoties cilvēku dvēselēs, nevis no vienkāršām pārdomām par ārīgiem pasākumiem sociālajā jomā. Viens no mūsdienu nepieciešamākajiem uzdevumiem ir: iepreti tendencei šķīrot tautas pēc valodām, radīt tendenci un veicināt tieksmi pēc savstarpējas saprašanās.

Šodien daudz tiek runāts par humānismu tai ziņā, ka cilvēkos esot jākopj patiesas cilvēciskas kvalitātes. Šādi centieni būs patiesi tikai tad, ja tie tiks ņemti nopietni atsevišķās konkrētās dzīves jomās. Atliek iedomāties, cik pilnīgāk, intensīvāk savu cilvēciskumu pārdzīvo cilvēks, kurš ir ienesis vārdā un teikumā uzskatāmus tēlus, nekā tas, kurš pārdzīvo valodu abstrakti.

Katrā ziņā nav jādomā, ka cilvēkam, kurš par kādu gleznu saka: "Das ist entzückend!" (Tas ir sajūsminoši), aplūkošanas brīdī būtu jāiztēlojas "Zucker" (raustīšanās) un to, ka viņš neviļus tiek ierauts aplūkošanas procesā līdz pat savu locekļu "Ent – Zucker" at-kratīšanai. Bet tas, kurš vārdā "entzücken" (sajūsmināt) ir sajutis šī tēla dvēselisku kvalitāti, izrunājot šo vārdu, tomēr pārdzīvos ko citu nekā tāds, kurš to ir pārdzīvojis **tikai** abstrakti. Mūsdienu konvencionālajā un zinātniskajā valodā dvēseles virsējais tonis (*Oberton*) neizbēgami būs abstrakts, bet dziļākais tonis (*Unterton*) nedrīkst būt tāds. Primitīvo kultūru tautas pārdzīvo savu valodu uzskatāmi, tēlaini; progresīvajās attīstības pakāpēs audzināšanai jābūt jāpējas par to, lai šī uzskatāmība neizzustu pavisam, bet gan tiktu no jauna iekarota.